

В.О. КІСТЯКІВСЬКИЙ **(150 років від дня народження)**

Кістяківський Володимир Олександрович – відомий фізико-хімік, академік УАН (1919) та АН СРСР (1929). Народився 12 жовтня 1865 р. в Києві. У 1889 р. закінчив Петербурзький університет. В 1903–1934 рр. був професором Петербурзького (Ленінградського) політехнічного інституту. В часи революції перебував в Києві, де 1919 р. його обрано дійсним членом Української академії наук. В травні 1922 р. повернувся в Петроград, до Політехнічного інституту, де організував лабораторію хімії та електрохімії. З 1930 р. В.О. Кістяківський – завідувач створеної за дорученням Президії АН СРСР Колоїдно-електрохімічної лабораторії, яку після переїзду до Москви разом з установами АН СРСР у 1934 р. перетворено в Колоїдно-електрохімічний інститут АН СРСР (нині – Інститут фізичної хімії та електрохімії ім. О.Н. Фрумкіна РАН у Москві), в 1934–1939 рр. В.О. Кістяківський був його директором.

Наукові праці в галузі електрохімії, колоїдної хімії, корозії металів, теорії рідини. Є засновником колоїдної електрохімії. Одним із перших (1889–1890) вказав на існування в розчинах іонних гідратів; відкрив (1904) правило залежності висоти капілярного підняття рідини при температурі кипіння від молекулярної ваги (правилу Кістяківського); пояснив явище пасивації металів утворенням тонкої оксидної плівки на їх поверхні (1908), створив та обґрунтував таблицю електродних потенціалів для низки металів (1910). Результати цих досліджень знайшли застосування в техніці гальваностегії та при рафінуванні металів (1929–1939). Має державні нагороди, член низки академій наук і наукових товариств. Помер 19 жовтня 1952 р. у Москві.

Володимир Олександрович – представник яскравої української династії вчених і громадських діячів Кістяківських. Так, його батько, Кістяківський Олександр Федорович (1833–1885) – відомий український вчений-криміналіст, історик права, професор Київського університету. Брати: Кістяківський Богдан Олександрович (1868–1920) – правознавець, філософ, соціолог, академік УАН (1919); Кістяківський Ігор Олександрович (1876–1940) – державний секретар та міністр внутрішніх справ Української Держави (1918). Племінники: Георгій Богданович Кістяківський (George Kistiakowsky) (1900–1982) – американський фізико-хімік, учасник

Манхеттенського проекту, розробник атомної бомби імпульсивного типу, радник президента США Д.Ейзенхауера у справах національної політики і техніки; Кістяківський Олександр Богданович (1904–1983) – український біолог, орнітолог, доктор біологічних наук, професор. Дочка Георгія Кістяківського – Віра Георгіївна Кістяківська (н. 1928 р.) – фізик, член Американського фізичного товариства та Американської асоціації сприяння розвитку науки.

Ю.І. Мушкало

П.Т. ТРОНЬКО **(100 років від дня народження)**

В липні цього року минуло 100 років від дня народження історика, вченого-краєзнавця, доктора історичних наук (1968), академіка НАН України (1978), заслуженого діяча науки і техніки УРСР (1990), Героя України (2000) Петра Тимофійовича Тронька. Народився він 12 липня 1915 р. в селі Заброди Харківської області. Учасник Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.: брав участь в обороні Києва і Сталінграда, визволенні Ростова-на-Дону, Донбасу, звільненні Києва. Закінчив 1948 р. Вищу партійну школу у Москві та Київський університет (екстерном). В 1951–1961 рр. – на партійній роботі, 1961–1978 рр. – заступник Голови Ради Міністрів УРСР з освіти і культури. В 1978–1979 рр. він – віце-президент АН УРСР, 1980–1988 рр. – завідувач відділу регіональних проблем історії України, з 1988 р. – радник Інституту історії НАН України.

За його поданням прийнято низку урядових постанов: «Про увічнення пам'ятних місць, зв'язаних з історією запорізького козацтва» (1965), «Про видання історії міст і сіл України «у 26 томах» (1962), «Про створення музею архітектури і побуту України» (1969) та інші. Завдяки П.Т. Троньку відтворено та реставровано чимало пам'яток історії та культури України. Він – автор та співавтор понад 600 наукових праць, зокрема «Пам'ятки історії та культури Української РСР. Каталог-довідник» (1987 р., головний редактор), «Історичне краєзнавство в Українській РСР» (1989 р., співавтор), «Репресоване краєзнавство (20–30-ті роки)» (1991 р., голова авторського колективу), «Увічнена історія України» (1992 р., співавтор), «Краєзнавство у відродженні духовності та культури» (1994), «Навічно в пам'яті народній» (1995), «Згадаймо всіх поіменно» (2001).

Був членом редколегій і редакційних рад низки багатотомних видань «Історія

В.О. Кістяківський

П.Т. Тронько

Б.Б. Тимофєєв

СРСР», «Української Радянської Енциклопедії» (російською та українською мовами), головним редактором журналу «Краєзнавство», головою Головної редколегії науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією», головою правління Національної спілки краєзнавців України (1990–2011) та ін. Помер 12 вересня 2011 р. у Києві.

Багатогранна діяльність Петра Тимофійовича Тронька відзначена багатьма орденами і медалями, зокрема орденом Червоної Зірки (1943), Богдана Хмельницького III і II ст. (1997, 1999), князя Ярослава Мудрого V ст. (2005). Він – лауреат Державної премії СРСР в галузі науки і техніки (1976) за 26-титомне видання «Історії міст і сіл Української РСР»).

О.Г. Лугоський

**Б.Б. ТИМОФЄЄВ
(100 років від дня народження)**

Борис Борисович Тимофєєв – український учений у галузі автоматики, системотехніки і теорії систем, доктор технічних наук (1958), професор (1967), заслужений діяч науки Української РСР (1975), дійсний член АН УРСР (1978), лауреат Державної премії СРСР (1980) та Державної премії України (2000).

Народився 18 жовтня 1915 р. у Петрограді в сім'ї інженера-будівельника. У 1921 р. сім'я переїхала у Тифліс. У 1937 р. він закінчив Грузинський індустріальний інститут, у 1937–1939 рр. – молодший науковий співробітник Тбіліського науково-дослідного інституту гідроенергетики. Брав участь в бойових діях у Великій Вітчизняній війні, 1942 р. був важко поранений, нагороджений бойовими нагородами, в тому числі орденом Вітчизняної війни I ст.

У 1946 р. захистив кандидатську дисертацію «Електродинамічні прилади висо-

кої чутливості з малими кутами повороту», 1958 р. – докторську «Електромагнітні поля та особливості застосування електродних магнітопружних датчиків». У 1944–1959 рр. Б.Б. Тимофєєв працював у Тбіліському науково-дослідному інституті гідроенергетики і споруд, 1959 р. – керівником лабораторії Тбіліського НДІ автоматики. З 1960 р. – керівник Обчислювального центру АН УРСР в Києві, з 1962 р. – заступник директора Інституту кібернетики АН УРСР з наукової роботи, в 1964 – 1986 рр. – директор Інституту автоматики в Києві, з жовтня 1986 р. – головний науковий співробітник Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України.

Наукова діяльність стосується розробки нових засобів обчислювальної техніки та системотехніки, зокрема спеціальних процесорів і накопичувачів на магнітно-стрикційних лініях затримки, розробки математичних, інформаційних та технічних засобів автоматизованих систем управління промислового призначення. Б.Б. Тимофєєв брав участь у створенні автоматизованих систем управління на Криворізькому металургійному заводі, Київському заводі «Червоний екскаватор», на прокатних комплексах Нижньотагільського і Новолипецького металургійних комбінатів.

Автор понад 250 наукових праць, у тому числі низки монографій та 50 винаходів. Підготував понад 20 кандидатів і докторів наук. У 1995 р. йому присуджено премією ім. В.М. Глушкова НАН України за розробку теоретичних основ і впровадження методів і засобів організації інформаційних процесів у виробничих і науково-технічних комплексах.

Помер Борис Борисович 2 грудня 2002 р. у Києві.

А.В. Геза